

Zbiór Orzeczeń

L.S. Rossi – Projet d'arrêt

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 4 czerwca 2020 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych – Rozporządzenie (WE) nr 4/2009 – Artykuł 41 ust. 1 – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Artykuł 24 ust. 5 – Uznany za wykonalny tytuł stwierdzający wierzytelność alimentacyjną – Powództwo przeciwegzekucyjne – Jurysdykcja sądu państwa członkowskiego wykonania

W sprawie C-41/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Amtsgericht Köln (sąd rejonowy w Kolonii, Niemcy) postanowieniem z dnia 14 stycznia 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 stycznia 2019 r., w postępowaniu:

FX

przeciwko

GZ, reprezentowanej przez matkę jako przedstawiciela ustawowego,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, L.S. Rossi (sprawozdawca), J. Malenovský, F. Biltgen i N. Wahl, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Bobek,

sekretarz: M. Krausenböck, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 listopada 2019 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu FX – H.W. Junker, Rechtsanwalt,
- w imieniu GZ reprezentowanej przez matkę jako przedstawiciela ustawowego – B.,
- w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller, M. Hellmann oraz U. Bartl, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, R. Stańczyk oraz S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu rządu portugalskiego – L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros oraz S. Duarte Afonso, w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu Komisji Europejskiej – M. Wilderspin oraz M. Heller, w charakterze pełnomocników,
- po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 27 lutego 2020 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni, po pierwsze, rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 7, s. 1) oraz, po drugie, art. 24 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między FX, zamieszkałym w Niemczech, a jego małoletnią córką GZ, zamieszkałą w Polsce i reprezentowaną przez matkę jako przedstawiciela ustawowego, w przedmiocie jurysdykcji sądu odsyłającego do rozpoznania powództwa przeciwekucyjnego wytoczonego przez FX wobec wierzytelności alimentacyjnej, której jest dłużnikiem.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 4/2009

- 3 Motywy 9–11, 30 i 44 rozporządzenia nr 4/2009 mają następujące brzmienie:
 - „(9) Należy umożliwić wierzycielowi alimentacyjnemu łatwe uzyskanie w danym państwie członkowskim orzeczenia, które automatycznie będzie wykonalne w innym państwie członkowskim bez dokonywania żadnych dodatkowych formalności.
 - (10) By osiągnąć ten cel, korzystne byłoby stworzenie jednego instrumentu wspólnotowego w obszarze zobowiązań alimentacyjnych łączącego przepisy dotyczące sporów o jurysdykcję, kolizji norm, uznawania i wykonalności orzeczeń, wykonywania orzeczeń, pomocy prawnej oraz współpracy między organami centralnymi.
 - (11) Zakres stosowania niniejszego rozporządzenia powinien obejmować wszystkie zobowiązania alimentacyjne wynikające ze stosunków rodzinnych, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa, tak, aby zapewnić równe traktowanie wszystkich wierzycieli alimentacyjnych. Do celów niniejszego rozporządzenia pojęcie »zobowiązania alimentacyjnego« powinno być interpretowane w sposób niezależny.

[...]

(30) W celu przyśpieszenia wykonania orzeczenia wydanego w państwie członkowskim będącym stroną protokołu [o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych, podpisanego w Hadze dnia 23 listopada 2007 r., zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U. 2009, L 331, s. 17)] w innym państwie członkowskim, należy ograniczyć podstawy odmowy lub zawieszenia wykonania orzeczenia, które mogą być przywołane przez dłużnika z powodu transgranicznego charakteru alimentów. Takie ograniczenie nie narusza podstaw odmowy lub zawieszenia przewidzianych prawem krajowym, które nie są niezgodne z podstawami wymienionymi w niniejszym rozporządzeniu, takimi jak spłata długu przez dłużnika w momencie wykonania lub niemożność zajęcia pewnych składników majątkowych.

[...]

(44) Niniejsze rozporządzenie zmienia rozporządzenie [Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1)], zastępując jego przepisy mające zastosowanie do zobowiązań alimentacyjnych. Z zastrzeżeniem przepisów przejściowych niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie powinny stosować w zakresie zobowiązań alimentacyjnych przepisy niniejszego rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz w sprawie pomocy prawnej zamiast przepisów rozporządzenia (WE) nr 44/2001 od dnia rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia”.

4 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 4/2009 stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunku rodzinnego, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa”.

5 Artykuł 2 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Na użytek niniejszego rozporządzenia:

1) »orzeczenie« oznacza orzeczenie wydane w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych przez sąd państwa członkowskiego, niezależnie od nazwy takiego orzeczenia, takiej jak wyrok, nakaz, postanowienie czy nakaz egzekucyjny [...]

[...]

4) »państwo członkowskie pochodzenia« oznacza [...] państwo członkowskie, w którym wydano orzeczenie [...]

5) »państwo członkowskie wykonania« oznacza państwo członkowskie, w którym wystąpiono o wykonanie orzeczenia [...];

[...]”.

6 Artykuł 3 wskazanego rozporządzenia stanowi:

„Sądami, które mają jurysdykcję do rozpoznania spraw dotyczących zobowiązań alimentacyjnych w państwach członkowskich są:

a) sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego; lub

b) sąd zwykłego miejsca pobytu wierzyciela; [...]

[...]”.

- 7 Artykuł 8 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Ograniczenie prowadzenia postępowania”, przewiduje w ust. 1:

„Jeżeli orzeczenie zostało wydane w państwie członkowskim lub w państwie będącym stroną Konwencji [o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny, zawartej w Hadze dnia 23 listopada 2007 r., zatwierdzonej w imieniu Unii Europejskiej decyzją Rady 2011/432/UE z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2011, L 192 s. 39),] w którym to państwie wierzyciel ma zwykle miejsce pobytu, dłużnik nie może wszcząć postępowania w celu zmiany orzeczenia lub wydania nowego orzeczenia w żadnym innym państwie członkowskim, dopóki wierzyciel ma nadal zwykle miejsce pobytu w państwie, w którym wydano orzeczenie”.

- 8 Rozdział IV rozporządzenia nr 4/2009, zatytułowany „Uznawanie, wykonalność i wykonywanie orzeczeń”, dzieli się na trzy sekcje i stosuje między innymi do wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych. Zgodnie z art. 16 rozporządzenia nr 4/2009 sekcja 1, zawierająca art. 17–22, ma zastosowanie do orzeczeń wydanych w państwach członkowskich będących stronami Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych; sekcja 2, zawierająca art. 23–38, ma zastosowanie do orzeczeń wydanych w państwach członkowskich niebędących stronami tego protokołu, natomiast sekcja 3, zawierająca art. 39–43, zawiera przepisy wspólne dla wszystkich tych orzeczeń.

- 9 Artykuł 41 rozporządzenia nr 4/2009, zatytułowany „Postępowanie egzekucyjne i warunki wykonania”, zawarty w sekcji 3 rozdziału IV tego rozporządzenia, stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia postępowanie egzekucyjne w sprawie orzeczeń wydanych w innym państwie członkowskim jest regulowane prawem państwa członkowskiego wykonania. Orzeczenie wydane w państwie członkowskim wykonalne w państwie członkowskim wykonania jest wykonywane na takich samych warunkach co orzeczenia wydane w tym państwie członkowskim wykonania.

[...]”.

- 10 Artykuł 42 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim nie może być w żadnym przypadku przedmiotem ponownego badania co do jego istoty w państwie członkowskim, w którym dochodzi się uznania, stwierdzenia wykonalności lub wykonania”.

- 11 Artykuł 64 ust. 2 rozporządzenia nr 4/2009 przewiduje:

„Uprawnienie instytucji publicznej do działania w imieniu osoby fizycznej, której należne są świadczenia alimentacyjne, lub do wystąpienia o zwrot należności z tytułu świadczeń wypłaconych wierzycielowi zamiast świadczeń alimentacyjnych, określa prawo, któremu podlega działanie tej instytucji”.

Rozporządzenie nr 1215/2012

- 12 W motywie 10 rozporządzenia nr 1215/2012 wskazano:

„Przedmiotowy zakres zastosowania niniejszego rozporządzenia powinien rozciągać się, pominąwszy kilka dokładnie określonych dziedzin prawa, na zasadniczą część prawa cywilnego i handlowego; w świetle przyjęcia rozporządzenia [nr 4/2009] kwestie te powinny zostać wyłączone z zakresu niniejszego rozporządzenia”.

- 13 Artykuł 1 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. [...]

2. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

[...]

e) obowiązków alimentacyjnych wynikających ze stosunku rodzinnego, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa;

[...]”.

- 14 Artykuł 24 rozporządzenia nr 1215/2012, zawarty w sekcji 6 rozdziału II tego rozporządzenia, zatytułowanej „Jurysdykcja wyłączna”, stanowi:

„Niezależnie od miejsca zamieszkania stron jurysdykcję wyłączną mają następujące sądy państwa członkowskiego:

[...]

5) w postępowaniach, których przedmiotem jest wykonanie orzeczeń – sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonanie powinno nastąpić lub nastąpiło”.

Prawo niemieckie

ZPO

- 15 Paragraf 767 Zivilprozessordnung (kodeksu postępowania cywilnego) w brzmieniu mającym zastosowanie w sprawie w postępowaniu głównym (BGBl. 2007 I, s. 1781, zwanego dalej „ZPO”), zatytułowany „Powództwo przeciwegzekucyjne”, stanowi:

„1) Dłużnicy wnoszą zarzuty względem samego roszczenia ustalonego orzeczeniem poprzez wniesienie odpowiedniego środka prawnego do sądu pierwszej instancji rozpatrującego sprawę.

2) Tego rodzaju zarzuty w formie środka prawnego są dopuszczalne jedynie w przypadku, gdy podstawy, na których jest są oparte, powstały dopiero po zamknięciu rozprawy, stanowiącej ostatnią sposobność, na gruncie przepisów niniejszego kodeksu, do wniesienia zarzutów, i w związku z tym nie można ich wnieść poprzez podjęcie sporu.

3) W drodze wnoszonego środka prawnego dłużnik zobowiązany jest podnieść wszelkie zarzuty, jakie mógł podnieść w momencie wnoszenia środka”.

FamFG

- 16 Paragraf 120 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych oraz w sprawach rozstrzyganych w postępowaniu niespornym, zwanej dalej „FamFG”), zatytułowany „Wykonanie”, stanowi:

„1) Egzekucja w sprawach dotyczących sporów małżeńskich i rodzinnych przeprowadzana jest zgodnie z przepisami [ZPO] w zakresie przymusowego wykonania.

[...]”.

AUG

- 17 Paragraf 40 Auslandsunterhaltsgesetz (ustawy o dochodzeniu należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w stosunkach z innymi państwami) z dnia 23 maja 2011 r. (BGBl. 2011 I, s. 898, zwanej dalej „AUG”), stanowi:

„1) Jeżeli należy zezwolić na egzekucję na podstawie danego tytułu, sąd postanawia o nadaniu mu klauzuli wykonalności [...]”.

- 18 Paragraf 66 AUG, zatytułowany „Powództwo przeciwegzekucyjne”, przewiduje:

„1) Jeżeli tytuł zagraniczny jest wykonalny bez procedury exequatur na mocy rozporządzenia nr 4/2009 lub został uznany za wykonalny na podstawie tego rozporządzenia [...] dłużnik może podnosić zarzuty dotyczące samego roszczenia w postępowaniu na podstawie przepisów § 120 ust. 1 [FamFG] w zw. z § 767 [ZPO]. Jeżeli dany tytuł jest orzeczeniem sądu, znajduje to zastosowanie jedynie w zakresie, w jakim powody, na których opierają się zarzuty, zaistniały dopiero po wydaniu orzeczenia.

[...]

3) Pozew na podstawie § 120 ust. 1 [FamFG] w związku z § 767 [ZPO] należy złożyć w sądzie, w którym złożono wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. [...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 19 Orzeczeniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 26 maja 2009 r. FX został zobowiązany do zapłaty świadczeń alimentacyjnych w wysokości około 100 EUR miesięcznie na rzecz małoletniej córki GZ, ze skutkiem wstecznym od czerwca 2008 r.
- 20 Na wniosek GZ z dnia 20 lipca 2016 r. Amtsgericht Köln (sąd rejonowy w Kolonii, Niemcy) postanowieniem z dnia 27 lipca 2016 r. nadał ww. orzeczeniu Sądu Okręgowego w Krakowie klauzulę wykonalności.
- 21 Na podstawie tego uznanego za wykonalny tytułu GZ, reprezentowana przez będącą jej przedstawicielem ustawowym matkę, wszczęła przeciwko FX egzekucję w Niemczech. FX zakwestionował to postępowanie i w dniu 5 kwietnia 2018 r. wniósł do Amtsgericht Köln (sądu rejonowego w Kolonii) powództwo przeciwegzekucyjne na podstawie § 767 ZPO.

- 22 Na jego poparcie FX podnosił, że dług alimentacyjny, którego dotyczyła sprawa w postępowaniu głównym, został już w całości spłacony bądź bezpośrednio do roku 2010, a od grudnia 2010 r. za pośrednictwem funduszu alimentacyjnego (Polska), któremu FX miał zwracać kwoty wypłacone GZ w miarę możliwości finansowych. FX twierdził, że w każdym razie roszczenie to w znacznej części wygasło.
- 23 Sąd odsyłający ma po pierwsze wątpliwości co to tego, czy wniesione do niego przez FX powództwo przeciwegzekucyjne podlega jego jurysdykcji międzynarodowej.
- 24 Po pierwsze sąd ten uważa, że gdyby powództwo to należało zakwalifikować jako powództwo z zakresu zobowiązań alimentacyjnych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia nr 4/2009, to wówczas nie przysługiwałaby mu jurysdykcja międzynarodowa na podstawie tego rozporządzenia i właściwe do zbadania zarzutu, jaki FX wywodził ze spłaty przedmiotowego długu alimentacyjnego, byłyby wyłącznie sądy polskie.
- 25 W tej kwestii sąd odsyłający zauważa, że zdaniem części doktryny niemieckiej powództwo przeciwegzekucyjne przewidziane w § 767 ZPO podlega kwalifikacji jako powództwo z zakresu zobowiązań alimentacyjnych w rozumieniu rozporządzenia nr 4/2009, jeżeli zarzuty podnoszone w ramach takiego powództwa, w szczególności dotyczące zapłaty lub przeniesienia wierzytelności, w ostatecznym rozrachunku dotyczą nie sposobu prowadzenia egzekucji, badanego wyłącznie pod kątem prawa do egzekucji, lecz tytułu wykonawczego jako takiego. Sąd odsyłający podkreśla również, że to powództwo przeciwegzekucyjne odpowiada funkcjonalnie powództwu o obniżenie wierzytelności alimentacyjnej, dla której tytuł wykonawczy został wydany, a takie żądanie zmiany podlega, zgodnie z art. 8 rozporządzenia nr 4/2009, kryteriom jurysdykcji wskazanym w tym rozporządzeniu. Interpretacja ta, znajdująca poparcie u części doktryny niemieckiej i do której sąd odsyłający gotów jest się przychylić, jest zdaniem tego sądu jedyną interpretacją zgodną z celem rozporządzenia, polegającym na zapewnieniu, że wierzyciel alimentacyjny będzie chroniony i postawiony w uprzywilejowanej sytuacji w kontekście przepisów jurysdykcyjnych, bez konieczności bronięcia się przed sądami państwa członkowskiego egzekucji wierzytelności, dla której tytuł wykonawczy został wydany, przed powództwem przeciwegzekucyjnym zawierającym zarzuty materialne względem rzeczowej wierzytelności.
- 26 Po drugie sąd odsyłający zauważa, że ustawodawca niemiecki – przeciwnie – stoi wyraźnie na stanowisku, że sądy państwa członkowskiego egzekucji wierzytelności alimentacyjnych posiadają jurysdykcję do rozpoznania powództwa przeciwegzekucyjnego takiego jak przewidziane w § 767 ZPO, w którym dłużnik ma prawo podnosić zarzuty skierowane przeciwko samej wierzytelności. Zdaniem sądu odsyłającego większość niemieckiej doktryny uważa również, że takie powództwo przeciwegzekucyjne nie zalicza się do powództw z zakresu zobowiązań alimentacyjnych w rozumieniu rozporządzenia nr 4/2009, między innymi dlatego, że celem żądanej ochrony prawnej jest wyłącznie egzekucja wierzytelności, podczas gdy istnienie pierwotnego tytułu pozostaje nienaruszone.
- 27 Na wypadek, gdyby miał przeważać ten drugi pogląd, sąd odsyłający zastanawia się w drugiej kolejności, czy powództwo przeciwegzekucyjne wniesione przez FX należałoby zatem zakwalifikować jako „postępowanie, którego przedmiotem jest wykonanie orzeczeń” w rozumieniu art. 24 pkt 5 rozporządzenia nr 1215/2012.
- 28 Zdaniem tego sądu wyroki z dnia 4 lipca 1985 r. AS-Autoteile Service (220/84, EU:C:1985:302) i z dnia 13 października 2011 r. Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653) same w sobie nie pozwalają na udzielenie odpowiedzi na to pytanie. Zostały one bowiem wydane w kontekście prawnym poprzedzającym wejście w życie rozporządzenia nr 4/2009. Ponadto, jak wynika z art. 1 ust. 2 lit. e) rozporządzenia nr 1215/2012, nie ma ono zastosowania do zobowiązań alimentacyjnych.

29 W tych okolicznościach Amtsgericht Köln (sąd rejonowy w Kolonii, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:

- „1) Czy powództwo przeciwegzekucyjne na podstawie § 767 [ZPO] skierowane przeciwko zagranicznemu tytułowi stwierdzającemu wierzytelność alimentacyjną stanowi sprawę z zakresu zobowiązań alimentacyjnych w rozumieniu rozporządzenia [nr 4/2009]?
- 2) W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej [na pytanie pierwsze], czy w wypadku powództwa przeciwegzekucyjnego na podstawie § 767 ZPO skierowanego przeciwko zagranicznemu tytułowi stwierdzającemu wierzytelność alimentacyjną chodzi o postępowanie, którego przedmiotem jest wykonanie orzeczeń w rozumieniu art. 24 pkt 5 rozporządzenia [nr 1215/2012]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 30 Poprzez swoje pytania, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy powództwo przeciwegzekucyjne wniesione przez dłużnika wierzytelności alimentacyjnej, skierowane przeciwko wykonaniu orzeczenia wydanego przez sąd państwa członkowskiego pochodzenia i stwierdzającego tę wierzytelność, wchodzi w zakres zastosowania rozporządzenia nr 4/2009 lub rozporządzenia nr 1215/2012, a także jurysdykcji międzynarodowej sądów państwa członkowskiego wykonania.
- 31 W tej kwestii należy w pierwszej kolejności wskazać, że w szczególności z motywów 10 i 11, z art. 1 ust. 1 oraz z art. 2 rozporządzenia nr 4/2009 wynika, że jest ono instrumentem Unii Europejskiej łączącym między innymi przepisy dotyczące sporów o jurysdykcję, kolizji norm, uznawania i wykonalności, jak również wykonywania orzeczeń w obszarze zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunków rodzinnych, pokrewieństwa, małżeństwa i powinowactwa.
- 32 Poprzez ten instrument prawodawca Unii zamierzał zastąpić przepisy dotyczące zobowiązań alimentacyjnych zawarte w rozporządzeniu nr 44/2001 przepisami, które, uwzględniając szczególnie pilny charakter związany z realizacją świadczeń alimentacyjnych, upraszczają i przyspieszają postępowanie przed sądem właściwym w zakresie wykonania orzeczenia (wyrok z dnia 9 lutego 2017 r., S., C-283/16, EU:C:2017:104, pkt 32). W związku z tym rozporządzenie nr 4/2009 zawiera rozdział IV, zatytułowany „Uznawanie, wykonalność i wykonywanie orzeczeń”, który reguluje w szczególności wykonywanie orzeczeń sądów państw członkowskich w sprawach zobowiązań alimentacyjnych.
- 33 Rozporządzenie nr 4/2009 stanowi zatem *lex specialis*, jeżeli chodzi między innymi o kwestie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania, a także wykonywania orzeczeń sądowych w szczególnej dziedzinie zobowiązań alimentacyjnych, co potwierdza zresztą rozporządzenie nr 1215/2012, które uchyliło rozporządzenie nr 44/2001. Z art. 1 ust. 2 lit. e) rozporządzenia nr 1215/2012 w świetle jego motywu 10 wynika bowiem, że z materialnego zakresu zastosowania tego rozporządzenia są wyłączone zobowiązania alimentacyjne wynikające ze stosunku rodzinnego, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa – w następstwie przyjęcia rozporządzenia nr 4/2009.
- 34 W konsekwencji, jak w istocie wskazał rzecznik generalny w pkt 39 i 40 opinii, spór taki jak w sprawie w postępowaniu głównym, zainicjowany przed sądem państwa członkowskiego (państwa członkowskiego wykonania), mający za przedmiot wykonanie uznanego w tym państwie członkowskim za wykonalne orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim (państwie członkowskim pochodzenia) z zakresu zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunku rodzinnego, wchodzi w zakres zastosowania rozporządzenia nr 4/2009, w szczególności w zakres jego rozdziału IV.

- 35 Nie zmienia tej oceny sytuacja, gdy do sądu krajowego, jak w przypadku sądu odsyłającego, wpływa powództwo przeciwegzekucyjne wobec orzeczenia sądu państwa członkowskiego pochodzenia, którym stwierdzono wierzytelność alimentacyjną. Jak bowiem orzekł Trybunał, powództwo przeciwegzekucyjne przewidziane w§ 767 ZPO pozostaje w ścisłym związku z postępowaniem wykonawczym (zob. podobnie wyrok z dnia 4 lipca 1985 r., AS-Autoteile Service, 220/84, EU:C:1985:302, pkt 12). Tym samym, jeżeli takie powództwo ma związek z wnioskiem mającym na celu spowodowanie wykonania orzeczenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych, to wówczas wchodzi ono, tak jak to ostatnie, w zakres zastosowania rozporządzenia nr 4/2009.
- 36 Jeżeli chodzi, w drugiej kolejności, o wątpliwości sądu odsyłającego co do jego jurysdykcji międzynarodowej, jako sądu państwa członkowskiego egzekucji wierzytelności alimentacyjnej, do rozpoznania powództwa przeciwegzekucyjnego takiego jak w sprawie w postępowaniu głównym, to należy zauważyć, że – mimo iż rozporządzenie nr 4/2009 zawiera w rozdziale IV szereg przepisów dotyczących wykonania orzeczeń z zakresu zobowiązań alimentacyjnych – żaden z tych przepisów nie określa wprost jurysdykcji na etapie wykonawczym.
- 37 Wśród przepisów sekcji 3 rozdziału IV rozporządzenia nr 4/2009, zatytułowanej „Przepisy wspólne”, figuruje jednak jego art. 41 ust. 1, zgodnie z którym, po pierwsze, z zastrzeżeniem przepisów tego rozporządzenia postępowanie egzekucyjne w sprawie orzeczeń wydanych w innym państwie członkowskim jest regulowane prawem państwa członkowskiego wykonania, oraz, po drugie, że orzeczenie wydane w państwie członkowskim wykonalne w państwie członkowskim wykonania jest wykonywane na takich samych warunkach co orzeczenia wydane w tym państwie członkowskim wykonania.
- 38 W sposób dorozumiany i konieczny z tego przepisu rozporządzenia nr 4/2009 wynika, że powództwo pozostające w ścisłym związku z postępowaniem w sprawie wykonania orzeczenia wydanego przez sąd państwa członkowskiego pochodzenia i stwierdzającego wierzytelność alimentacyjną, takie jak powództwo przeciwegzekucyjne w sprawie w postępowaniu głównym, podlega – jak i sam wniosek o wykonanie tego orzeczenia – jurysdykcji sądów państwa członkowskiego wykonania.
- 39 W tej kwestii należy zauważyć, że sprzeczna w szczególności z przypomnianymi w pkt 32 niniejszego wyroku celami prostoty i szybkości, do których zmierza rozporządzenie nr 4/2009, zwłaszcza poprzez system, w który wpisuje się art. 41 ust. 1 tego rozporządzenia, byłaby sytuacja, w której właściwy sąd państwa członkowskiego wykonania, do którego wierzyciel alimentacyjny zwrócił się o spowodowanie wykonania orzeczenia uznanego za wykonalne w tym państwie członkowskim, powinien w każdym przypadku stwierdzić brak swojej jurysdykcji do rozpoznania powództwa przeciwegzekucyjnego na rzecz sądu państwa członkowskiego pochodzenia na tej podstawie, że ten ostatni sąd, jako sąd państwa członkowskiego zamieszkania wierzyciela, jest na mocy art. 3 lit. b) lepiej umiejscowiony, by zapewnić jego ochronę.
- 40 Trybunał orzekł bowiem, że bliskość między sądem właściwym a wierzycielem alimentacyjnym nie jest jedynym celem rozporządzenia nr 4/2009 wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Sanders i Huber, C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, pkt 40). Ma ono bowiem na celu zapewnienie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości nie tylko z punktu widzenia optymalizacji organizacji sądownictwa, lecz także w świetle interesu stron – bez względu na to, czy występują w charakterze powoda albo w charakterze pozwanego – polegającego w szczególności na ułatwieniu im dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a także zapewnieniu przewidywalności przepisów jurysdykcyjnych (zob. podobnie wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Sanders i Huber, C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, pkt 29).
- 41 Po drugie nałożenie na sąd państwa członkowskiego wykonania obowiązku stwierdzenia w każdym przypadku braku swojej jurysdykcji do rozpoznania powództwa przeciwegzekucyjnego, takiego jak w sprawie w postępowaniu głównym, na rzecz sądu państwa członkowskiego pochodzenia, który stwierdził wierzytelność alimentacyjną, nie skutkowałoby możliwie największym ułatwieniem odzyskania międzynarodowych wierzytelności alimentacyjnych zgodnie z podstawowymi celami

rozporządzenia nr 4/2009, lecz przeciwnie – skutkowałoby nadmiernym wydłużeniem i utrudnieniem procedury oraz obciążałoby strony stratą czasu i niebagatelnymi kosztami (zob. podobnie wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Sanders i Huber, C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, pkt 41).

- 42 Wynika stąd, że sąd państwa członkowskiego wykonania, do którego wpłynął wniosek o wykonanie orzeczenia wydanego przez sąd państwa członkowskiego pochodzenia i stwierdzającego wierzytelność alimentacyjną, posiada na podstawie rozporządzenia nr 4/2009, a w szczególności jego art. 41 ust. 1, jurysdykcję do rozpoznania powództwa przeciwegzekucyjnego, jeżeli pozostaje ono w ścisłym związku z wnioskiem o wykonanie złożonym w tym sądzie.
- 43 W tej kwestii należy dodać, że w sprawie w postępowaniu głównym powództwo przeciwegzekucyjne opiera się na twierdzeniu powoda, że spłacił on w znacznej części przedmiotowy dług alimentacyjny – bądź bezpośrednio, bądź pośrednio poprzez fundusz alimentacyjny.
- 44 O ile w kompetencji Trybunału leży przedstawienie sądowi odsyłającemu przydatnych elementów wykładni rozporządzenia nr 4/2009 odnośnie do takiego zarzutu powództwa przeciwegzekucyjnego, o tyle wyłącznie do tego sądu należy ocena faktów i dowodów przedstawionych przez strony w postępowaniu głównym na poparcie ich żądań.
- 45 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 78 opinii, zarzut wywodzony ze spłaty długu zalicza się do tych, które generalnie są brane pod uwagę na etapie wykonania, co podkreśla zresztą motyw 30 zdanie drugie rozporządzenia nr 4/2009, zgodnie z którym spłata długu przez dłużnika w momencie wykonania figuruje wśród podstaw odmowy lub zawieszenia wykonania orzeczenia przewidzianych prawem krajowym, które nie są niezgodne z podstawami wymienionymi w rozporządzeniu.
- 46 Jeżeli orzeczenie zostało wydane w państwie członkowskim, w którym wierzyciel ma zwykle miejsce pobytu, zarzut taki, podniesiony przez dłużnika na poparcie powództwa przeciwegzekucyjnego przed sądem państwa członkowskiego wykonania, nie ma na celu zmiany tego orzeczenia lub wydania nowego orzeczenia w państwie członkowskim wykonania w rozumieniu art. 8 rozporządzenia nr 4/2009, ani nie zmierza do ponownego badania tego orzeczenia co do istoty w rzeczonym państwie członkowskim w rozumieniu art. 42 rzeczonego rozporządzenia.
- 47 Oparte na tym zarzucie powództwo przeciwegzekucyjne jest bowiem ściśle związane z postępowaniem egzekucyjnym, gdyż zmierza wyłącznie do zakwestionowania wysokości kwoty, do której orzeczenie stwierdzające wierzytelność alimentacyjną może podlegać wykonaniu, na podstawie przedstawionych przez dłużnika dowodów na podnoszoną przez niego spłatę długu, których dopuszczalność jak i zasadność powinien ocenić sąd państwa członkowskiego wykonania.
- 48 Ponadto, jeżeli chodzi o sprawę w postępowaniu głównym, to z § 66 AUG wynika, że dłużnik alimentacyjny może wnosić zastrzeżenia jedynie w oparciu o okoliczności, które zaistniały po wydaniu orzeczenia stwierdzającego wierzytelność alimentacyjną. Przepisy takie wykluczają zatem możliwość, by okoliczności, które zostały lub mogły zostać podniesione przez dłużnika alimentacyjnego przed sądem państwa członkowskiego pochodzenia, można było skutecznie przedstawić na poparcie powództwa przeciwegzekucyjnego.
- 49 Ponadto, zgodnie z tym, co wskazał w istocie rzecznik generalny w pkt 79–81 opinii, oceny przedstawionej w pkt 46 i 47 niniejszego wyroku nie podważa interwencja w sprawie w postępowaniu głównym instytucji publicznej takiej jak fundusz alimentacyjny, będącej zastępczym dłużnikiem wierzyciela alimentacyjnego.

- 50 W tego rodzaju sprawie interwencja takiej instytucji, przewidziana zresztą w art. 64 ust. 2 rozporządzenia nr 4/2009, dotyczy wyłącznie sposobu spłaty długu alimentacyjnego, jak również dowodów przedstawianych przez dłużnika przed sądem państwa członkowskiego wykonania na poparcie jego twierdzenia o pośredniej spłacie długu. Interwencja taka nie ma wpływu na istotę orzeczenia sądu państwa członkowskiego pochodzenia stwierdzającego wierzytelność alimentacyjną.
- 51 W świetle ogółu powyższych rozważań na pytania prejudycjalne należy udzielić następującej odpowiedzi:
- Rozporządzenie nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że w zakres jego zastosowania, a także w zakres jurysdykcji międzynarodowej sądów państwa członkowskiego wykonania, wchodzi powództwo przeciwegzekucyjne – wniesione przez dłużnika wierzytelności alimentacyjnej, skierowane przeciwko wykonaniu orzeczenia wydanego przez sąd państwa członkowskiego pochodzenia i stwierdzającego tę wierzytelność – które jest ściśle związane z postępowaniem egzekucyjnym.
 - Na podstawie art. 41 ust. 1 rozporządzenia nr 4/2009 i odpowiednich przepisów prawa krajowego do sądu odsyłającego jako sądu państwa członkowskiego wykonania należy wydanie orzeczenia w przedmiocie dopuszczalności i zasadności dowodów przedstawionych przez dłużnika alimentacyjnego na poparcie twierdzenia, że spłacił on swój dług w znacznej części.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych należy interpretować w ten sposób, że w zakres jego zastosowania, a także w zakres jurysdykcji międzynarodowej sądów państwa członkowskiego wykonania, wchodzi powództwo przeciwegzekucyjne – wniesione przez dłużnika wierzytelności alimentacyjnej, skierowane przeciwko wykonaniu orzeczenia wydanego przez sąd państwa członkowskiego pochodzenia i stwierdzającego tę wierzytelność – które jest ściśle związane z postępowaniem egzekucyjnym.

Na podstawie art. 41 ust. 1 rozporządzenia nr 4/2009 i odpowiednich przepisów prawa krajowego do sądu odsyłającego jako sądu państwa członkowskiego wykonania należy wydanie orzeczenia w przedmiocie dopuszczalności i zasadności dowodów przedstawionych przez dłużnika alimentacyjnego na poparcie twierdzenia, że spłacił on swój dług w znacznej części.

Podpisy